

Sygnatura akt III U 93/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

K., dnia 09-04-2015 r.

Sąd Okręgowy w Koninie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia – **SO Anna Walczak- Sarnowska**

Protokolant: Starszy sekretarz sądowy Lila Andrzejewska

przy udziale

po rozpoznaniu w dniu 09-04-2015 r. w Koninie

sprawy **B. R.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P.**

o zwrot nienależnie pobranego świadczenia

na skutek odwołania **B. R.**

od decyzji **Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P.**

z dnia 7-01-2015r. znak: (...)

Zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ustala, iż B. R. nie pobrała nienależnego świadczenia w kwocie 1730,74 zł (tysiąc siedemset trzydzieści 74/100 złotych) za miesiąc listopad 2014r. i nie jest zobowiązana do zwrotu w/w kwoty.

Sygnatura akt III U 93/15

UZASDNIENIE

Decyzją z dnia 7.01.2015 r. (znak : (...)) Zakład Ubezpieczeń Społecznych zobowiązał B. R. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 1.11.2014 r. do 31.12.2014 r. w kwocie 3461,48 złotych z tytułu emerytury (...) przysługującej M. K. z powodu zgonu świadczeniobiorcy w dniu (...) r. W uzasadnieniu decyzji podano, że obowiązek zwrotu należności obciąża B. R., gdyż nie była ona wskazana w decyzji organu rentowego jako osoba uprawniona do pobierania świadczenia.

Odwołanie od decyzji złożyła B. R. wskazując, że w okresie

od 1.11.2014 r. do 31.12.2014 r. na konto bankowe jej matki M. K. wpłynęła tylko jedna emerytura w kwocie 1730,74 zł w dniu 28.11.2014 r., która została zwrócona w styczniu na konto bankowe ZUS. Podaje, że przedostatnia emerytura wpłynęła na konto bankowe jeszcze przed śmiercią matki, wobec czego uważa, że roszczenia z tytułu wypłaconej emerytury w miesiącu październiku są niesłuszne.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniosł o jego oddalenie oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego, wskazując, że odwołująca rzeczywiście dokonała zwrotu emerytury za miesiąc grudzień 2014 r. w kwocie 1730,74 zł i przedmiotem sporu jest emerytura za miesiąc listopad 2014 r. w kwocie 1.730,74 zł. Podano, że termin płatności

świadczenia zmarłej określony był na pierwszy dzień każdego miesiąca a skoro zgon nastąpił w dniu 31.10.2014 r. to świadczenie za miesiąc listopad 2014 r. jest świadczeniem nienależnym.

Sąd ustalił i zważył, co następuje :

M. K. (ur. (...)) miała przyznaną decyzją z dnia (...). emeryturę. Zgodnie z wnioskiem uprawnionej, świadczenie od kwietnia 2011 r. przekazywano na jej rachunek oszczędnościowo – rozliczeniowy prowadzony w Banku (...) w K.. Współwłaścicielem rachunku bankowego jest odwołująca B. R.. Termin płatności świadczenia emerytalnego został ustalony na dzień 1-go każdego miesiąca, a świadczenia emerytalne były wpłacane na rachunek bankowy zazwyczaj w okolicach 30-31 dnia każdego miesiąca (niekiedy zdarzało się, że kilka dni wcześniej).

W dniu 30.10.2014 r. na wspólny rachunek bankowy M. K. oraz B. R. wpłynęła kwota emerytury w wysokości 1730,74 złotych. Jeszcze tego samego dnia odwołująca dokonała przelewu części świadczenia emerytalnego (tj. w kwocie 1700 zł) na własny indywidualny rachunek bankowy.

Ze świadczenia emerytalnego regulowała bieżące opłaty czynszowe i eksploatacyjne.

W dniu (...) r. M. K. zmarła. Do dnia śmierci była osobą sprawną umysłowo i fizycznie, samodzielnie prowadzącą gospodarstwo domowe.

W dniu 11.12.2014 r. M. K. zwróciła się do organu rentowego o wypłatę zasiłku pogrzebowego. Po złożeniu powyższego wniosku organ rentowy zwrócił się do banku prowadzącego rachunek bankowy M. K. o zwrot kwoty 3461,48 zł tytułem wypłaconego świadczenia emerytalnego za miesiące listopad i grudzień 2014 r.

W odpowiedzi pismem z dnia 19.12.2014 r. (...) S.A w W. poinformowało, że zgodnie z przepisem art. 57 Prawa bankowego, bank nie ma obowiązku wypłaty organowi rentowemu kwoty świadczenia, które zostało przekazane na rachunek wspólny, który należał do M. K. i której współwłaścicielem była B. R..

W zaskarżonej decyzji z dnia 7.01.2015 r. organ rentowy wezwał odwołującą do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 01.11.2014 r. do 31.12.2014 r. w łącznej kwocie 3461,48 zł, przy czym z uwagi na zwrot przez odwołującą kwoty świadczenia za miesiąc grudzień 2014 r. do zwrotu pozostała kwota 1730,74 złotych tytułem nienależnego świadczenia za miesiąc listopad 2014 r.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach ZUS oraz zeznań odwołującej B. R..

Wartość dowodowa dokumentów nie budziła wątpliwości Sądu i nie była kwestionowana przez strony. Zeznania B. R. Sąd ocenił jako szczerze i przekonujące oraz zgodne z dokumentami znajdującymi się w aktach organu rentowego. Należy przy tym zaznaczyć, że stan faktyczny nie był sporny, a strony różniły się co do interpretacji obowiązujących przepisów.

Zaskarżoną decyzją organ rentowy domaga się zwrotu emerytury przysługującej M. K. za miesiąc listopad 2014 r., która została wypłacona w dniu 30.10.2014 r. na wspólny rachunek bankowy świadczeniobiorcy oraz odwołującej B. R., powołując się na treść art. 138 ust. 3 ustawy

z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U.2013.1440).

Zgodnie z treścią art. 138 ust. 1 w/w ustawy osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu.

Za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się:

1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania;

2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia.

W ustępie 3 powołanego przepisu stwierdza się, iż za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się również świadczenia wypłacone z przyczyn niezależnych od organu rentowego osobie innej niż wskazana w decyzji tego organu.

Organ rentowy domagając się zwrotu świadczenia od odwołującej powołuje się na przepis art. 138 ust. 3 ustawy, wywodząc, że z przyczyn od niego niezależnych świadczenie zostało wypłacone do rąk osoby innej niż wskazana w decyzji.

W pierwszej kolejności należało rozważyć, czy świadczenie wypłacone M. K. było świadczeniem nienależnym.

Zgodnie z treścią art. 101 pkt 2 ustawy prawo do świadczeń ustaje ze śmiercią osoby uprawnionej. Natomiast w świetle art. 136 a ust. 2 w razie śmierci emeryta lub rencisty wstrzymanie wypłaty świadczenia następuje od miesiąca przypadającego po miesiącu, w którym zmarł emeryt lub rencista.

W przedmiotowej sprawie nie budzi wątpliwości, że M. K. do dnia zgonu była uprawniona do pobierania emerytury i wypłacane z tego tytułu kwoty pieniężne były świadczeniem należnym. Emerytura była wypłacana najpóźniej do dnia 1-go każdego miesiąca. Wprawdzie uprawniona do emerytury zmarła przed terminem płatności emerytury tj. w dniu (...) r. to jednakże wypłacone świadczenie nie było świadczeniem nienależnym. Takim z uwagi na treść art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy jest świadczenie wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń. Stan faktyczny niniejszej sprawy wskazuje,

że świadczenie za miesiąc listopad 2014 r. zostało wypłacone w czasie w którym świadczeniobiorca jeszcze żyła i co do zasady była uprawniona do jego otrzymania.

W tym przypadku wypłata świadczenia nie nastąpiła mimo zaistnienia okoliczności powodującej ustanie prawa do świadczeń, gdyż prawo do świadczenia ustało dopiero od dnia następnego tj. w wyniku śmierci M. K. w dniu (...)r. Tak więc nie można mówić w tej sytuacji o wypłacie świadczenia nienależnego w rozumieniu art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy.

W wyroku z dnia 15 maja 2013 r. sygn.. III AUa 1707/12 Sąd Apelacyjny w Gdańsku stwierdził, że śmierć osoby uprawnionej do emerytury powoduje ustanie prawa do świadczenia ale jedynie świadczenie wypłacone przez organ rentowy za miesiące przypadające po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć świadczeniobiorcy mają charakter świadczeń wypłaconych nienależnie.

W tych okolicznościach, zdaniem Sądu, organ rentowy nie może domagać się zwrotu kwoty 1.730,74 zł, gdyż co do zasady było to świadczenie należne uprawnionej M. K., albowiem wypłata tego świadczenia nastąpiła w czasie w którym M. K. jeszcze żyła, a więc spełniała przesłanki do otrzymania świadczenia.

Organ rentowy w zaskarżonej decyzji powołał się na treść art. 138a ust. 3 ustawy emerytalnej wskazując, że B. R. nie była uprawniona do pobierania świadczenia.

W myśl art. 130 ust. 1 i 2 cyt. ustawy świadczenia wypłaca się za miesiące kalendarzowe w dniu ustalonym w decyzji organu rentowego jako termin płatności świadczeń, osobom uprawnionym, za pośrednictwem osób prawnych prowadzących działalność w zakresie doręczania świadczeń, albo na wniosek tej osoby na jej rachunek w banku lub w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej. Dokonanie wpłaty na rachunek uprawnionego w banku oznacza dokonanie wypłaty świadczenia. Jeżeli rachunek jest rachunkiem indywidualnym, oznacza to wypłatę należności na rzecz uprawnionego będącego posiadaczem rachunku.

W sprawie okolicznością bezsporną było, iż comiesięcznie świadczenia emerytalne poczynawszy od kwietnia 2011 r. były przekazywane na rachunek wspólny zmarłej M. K. oraz odwołującej B. R..

Zgodnie z treścią przepisu art. 138a ustawy emerytalnej bank i spółdzielcza kasa oszczędnościowo - kredytowa są zobowiązane zwrócić Zakładowi kwoty świadczeń przekazane na rachunek w banku lub spółdzielczej kasie oszczędnościowo - kredytowej za miesiące następujące po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć świadczeniobiorcy.

Koresponduje z tym art. 55 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (t.j. Dz.U.2015.128) który przewiduje, że w przypadku śmierci posiadacza rachunku oszczędnościowo – rozliczeniowego bank jest obowiązany wypłacić z tego rachunku kwotę równą wpłatom dokonany przez organ wpłacający świadczenie z ubezpieczenia lub zabezpieczenia społecznego, które nie przysługiwały za okres po śmierci posiadacza rachunku. Kwotę tą winien organ wpłacający wskazać w pisemnym wniosku skierowanym do banku. Bank jest zwolniony od wypłaty pełnej lub częściowej takiej kwoty przekazanej przez organ, jeżeli przed otrzymaniem wezwania dokonał z rachunku na rzecz innych uprawnionych osób wypłat, które nie pozwalają zrealizować wniosku (art. 55 ust. 3 Prawa bankowego). Przesłanką zwolnienia banku z obowiązku zwrotu jest więc stwierdzenie, iż nie dysponuje już dokonaną przez organ rentowy kwotą z tytułu świadczenia oraz wskazanie osoby – osób, które pobrały wypłaty z nienależnego świadczenia, co ma umożliwić organowi rentowemu wydanie wobec tych osób decyzji nakazującej zwrot świadczenia.

Należy jednak zauważyć, że w myśl art. 57 ustawy – Prawo bankowe przepisy powołanego wyżej art. 55 ust. 1 jak również art. 56 ust. 1 nie dotyczą rachunku, o którym mowa w art. 51 tj. rachunku wspólnego prowadzonego m.in. dla kilku osób fizycznych.

W uchwale Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2006 r., sygn. akt II UZP 7/06, (publ. Biul.SN 2006/6/21) wyrażono pogląd, że przewidziany w art. 138a ww. ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych obowiązek zwrotu Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych kwot świadczeń przekazanych na rachunek banku za miesiące przypadające po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć świadczeniobiorcy, nie obejmuje wpłat na rachunek wspólny. W uzasadnieniu uchwały Sąd Najwyższy stwierdził, że tego rodzaju egzekucja nie może być prowadzona w stosunku do rachunku wspólnego, czyli rachunku, którego posiadaczem jest także inna osoba, gdyż to nienależne świadczenie wpływa także na rzecz tej osoby trzeciej. Z art. 51a pkt 1 Prawa bankowego wynika bowiem, że każdy ze współposiadaczy rachunku może dysponować samodzielnie środkami pieniężnymi zgromadzonymi na rachunku, a więc nie wyłączając kwoty wpłaconych na ten rachunek przez organ rentowy.

Z uwagi na powyższe regulacje oraz okoliczności sprawy, a więc tego, że kwota której zwrotu domaga się organ rentowy, została przekazana na rachunek wspólny, bank nie był zobowiązany do zwrotu świadczenia. Brak było również podstaw aby zobowiązać do jej zwrotu odwołującą, gdyż mogła ona bez żadnych ograniczeń dysponować rachunkiem wspólnym, co wprost wynika z art. 51a prawa bankowego i stanowi istotę rachunku wspólnego. Ponadto jak wskazano powyżej świadczenie emerytalne przekazane na rachunek bankowy w dniu 30.10.2014 r. nie było świadczeniem nienależnym, albowiem w chwili dokonywania wypłaty M. K. była uprawniona do otrzymania świadczenia za miesiąc listopad 2014 r. Wypłacając emeryturę za listopad 2014r. w sposób, w jaki przewiduje ustawa tj. przekazem na rachunek banku świadczeniobiorcy organ rentowy nie wypłacił ich osobie innej niż wskazana w jego decyzji. Tymczasem świadczenie za nienależnie pobrane w rozumieniu art. 138 ust. 1 w związku z ust. 3 ze skutkiem obowiązku jego zwrotu można uznać jedynie w sytuacji, gdy organ wypłacił je osobie innej.

Dokonanie wypłaty emerytury na rachunek uprawnionej w banku oznaczało dokonanie wypłaty świadczenia, a więc świadczenie to zostało przez organ rentowy już wówczas zrealizowane. Ponadto jak wynika z ustalonych okoliczności, jeszcze przed śmiercią matki B. R. dokonała przelewu kwoty pieniędzy ze wspólnego konta na własne konto bankowe i dokonała z niego płatności bieżących opłat czynszowych.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd, działając na podstawie art.477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję i orzekł jak w wyroku.

SSO Anna Walczak - Sarnowska